

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse

Tilpasning af den cirkulære økonomi og bioøkonomien på EU-niveau og på nationalt niveau (initiativudtalelse)

(C/2025/109)

Ordfører: **Cillian LOHAN**

Rådgiver	Agnieszka SZNYK (for ordføreren)
Plenarforsamlingens beslutning	18.1.2024
Retsgrundlag	Forretningsordenens artikel 52, stk. 2
Kompetence	Sektionen for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø
Vedtaget i sektionen	2.10.2024
Vedtaget på plenarforsamlingen	23.10.2024
Plenarforsamling nr.	591
Resultat af afstemningen (for/imod/ hverken for eller imod)	192/2/3

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Der er behov for sammenhæng mellem den europæiske grønne pagt, forpligtelserne vedrørende bæredygtig udvikling, den cirkulære økonomi og de bredere klima- og biodiversitetsmål. En robust bioøkonomi vil supplere de fremskridt, der gøres med den cirkulære økonomi, og vil skabe mulighed for en konkurrencedygtig vækst, der er bæredygtig og ikke overbelaster kloden.

1.2. Man bør udnytte EU's mulighed for at blive førende på globalt plan med en særdeles ambitiøs og sammenhængende strategi for bioøkonomien. Der bør skabes flest muligt velbetalte bæredygtige job, også i landdistrikter og fjerntliggende regioner. Eksisterende teknologi kan anvendes til at bringe hårdt tiltrængte produkter og tjenesteydelser på markedet og dermed fremme innovation, understøttet af en robust og sammenhængende lovgivningspakke om cirkularitet.

1.3. EU har brug for en klar definition af bioøkonomi for udtrykkeligt at kunne fremhæve dens forbindelse til den cirkulære økonomi og dens potentiale som et redskab til at skabe bæredygtig udvikling.

2. Generelle bemærkninger

2.1. Bioøkonomien bør udvikles med strategisk autonomi for øje og under behørig hensyntagen til konkurrenceevnen, sådan som tidligere påpeget af EØSU ⁽¹⁾. Mere præcist skal konkurrenceevnen sikre, at erhvervsliv, forskning og innovation støttes, så man kan opretholde høje EU-standarder, hvorimod lavere standarder og ambitioner i lande uden for EU ikke må bruges som undskyldning for et kapløb mod bunden.

⁽¹⁾ Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse — Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget Sikring af vores fremtid — Europas klimamål for 2040 og vej til klimaneutralitet senest i 2050 i et bæredygtigt, retfærdigt og velstående samfund (COM(2024) 63 final) (EUT C, C/2024/4667 af 9.8.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/4667/oj>) og Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: »Fit for 55«: realisering af EU's klimamål for 2030 på vej mod klimaneutralitet (COM(2021) 550 final) (EUT C 275 af 18.7.2022, s. 101).

2.2. Initiativer inden for den cirkulære økonomi, som har haft held til at ændre forretningsmodeller og skabe fordele for forbrugerne, bør anvendes som en model for, hvordan man kommer videre med at integrere bioøkonomien i andre politikområder. Erfaringerne bør omsættes til praksis, bl.a. ved at der lægges større vægt på de sociale aspekter af en ny økonomisk model.

2.3. Det bliver afgørende at tilvejebringe økonomisk støtte til innovative frontløbere i erhvervssektoren for at sørge for, at tidlige brugere ikke straffes, navnlig med tanke på at sikre EU's konkurrenceevne.

2.4. Den europæiske interessentplatform for cirkulær økonomi (ECESP) bør sammen med dens stærke netværk og navnlig dens koordinationsgruppe anvendes til at opnå peer-to-peer-læring og videndeling. ECESP's videntcenter kan bruges til at indsamle oplysninger og viden om bioøkonomi og gøre dem tilgængelige ⁽²⁾.

2.5. Med udgangspunkt i det vellykkede arbejde, som EU's ungdomsambassadører for bioøkonomi har udført, anbefaler vi, at der oprettes en permanent, deltagesbaseret platform eller et netværk, som kan repræsentere de unge i bioøkonomien, og at de unge inddrages som interessenter i beslutningsprocessen.

2.6. Bioøkonomien bør være i overensstemmelse med cirkularitetsprincipperne og navnlig med princippet om kaskadeanvendelse. Der bør tilskyndes til cirkulært design af bioøkonomiske produkter og innovation, affald bør helt undgås eller mængden heraf minimeres og udnyttes. Energiforsyningen bør være cirkulær, og målet bør være at arbejde med naturlige cyklusser.

2.7. Bioøkonomien er et strategisk valg, som kræver investeringer, uddannelse og tilpasning. En stærk peer-to-peer-læringsfacilitet bør gøre det muligt for dem, der deltager i bioøkonomien, at lære af hinanden og udvikle en iterativ læringsmodel, hvor finansiering og midler er let tilgængelige. Bioøkonomi bør også indgå i pensum for elever i skolerne og unge på erhvervsuddannelser.

2.8. Der bør stilles særlig finansiering til rådighed til forskning og innovation for at maksimere bioøkonomiens muligheder, idet der bygges videre på tidligere forskning og investeringer. Det vil bidrage til at identificere muligheder for industriel symbiose og sætte fokus på mulighederne for sociale fordele, samtidig med at man undgår at overbelaste kloden.

2.9. I forbindelse med visse arealanvendelsesaktiviteter, som involverer biologiske materialer, anvendes der forurenende stoffer og praksis, der nedbryder jordbunden, og aktiviteter, som fører til mere affald. Disse arealanvendelsesaktiviteter er ikke automatisk en del af bioøkonomien, som den forstås i EU's bioøkonomiske strategi.

2.10. BIOEAST-initiativet kan bruges som model for samarbejde i sektoren. Central- og Østeuropa, herunder mange kandidatlande, spiller en vigtig rolle i udnyttelsen af biomasse.

3. Politisk sammenhæng inklusive målene for bæredygtig udvikling

3.1. Det er afgørende, at politiske initiativer såsom EU's bioøkonomiske strategi stemmer overens med andre politikker i tilknytning til den grønne pagt, Parisaftalen, den cirkulære økonomi og 2030-dagsordenen for bæredygtig udvikling. Andre relevante initiativer omfatter certificeringsrammen for kulstoffjernelse, EU's forordning om naturgenopretning og den foreløbige aftale om emballage, biobaseret plastemballage og fødevarerrelaterede sager. Der kunne udarbejdes en handlingsplan for bioøkonomi sammen med retsakterne om cirkulær økonomi og retsakterne om bioteknologi, som begge to er på tegnebrættet. Dette kan sikre, at en EU-bioøkonomi aktivt vil bidrage til at opfylde klima- og biodiversitetsmålene.

⁽²⁾ <https://circulareconomy.europa.eu/platform/en>.

3.2. Det er vigtigt at arbejde på en fælles definition, der præciserer, at bioøkonomien er et redskab til at opnå bæredygtig udvikling. I den henseende skal en definition knytte bioøkonomien sammen med miljømæssige, sociale og økonomiske aspekter som fælles og ligeværdige prioriteter, samtidig med at den er i overensstemmelse med de definitioner, som anvendes af G20 ⁽³⁾ og De Forenede Nationer. Dette kan sikre konsekvente strategier på tværs af medlemsstater og regioner.

3.3. Bioøkonomien bør ses som knyttet til den cirkulære økonomi. Den cirkulære økonomi tilbyder en systembaseret tilgang til bæredygtig forvaltning af materialestrømme og fremmer genbrug og recirkulation af råmaterialer drevet af miljøvenligt design. Bioøkonomien fokuserer på de samme principper, dog for så vidt angår biologiske strømme.

3.4. Bioøkonomien skal være forenelig med den blå pagt. Der er behov for en kortlægning af ressourceanvendelsen, hvor man beregner mængden af vand pr. produkt. Der er brug for tydelige forbindelser til miljøvenligt design og kemikalie-strategien, som afspejler økosystemernes og menneskers sundhed, for at sikre sammenhæng i politikkerne.

3.5. Konkurrenceevnen bør ses i sammenhæng med EØSU's tidligere vedtagne standpunkter, og det understreges, at konkurrenceevnen ikke må blive en undskyldning for at anvende den laveste fællesnævner for grønne og sociale standarder og altid bør ses i sammenhæng med vores forpligtelser til at nå målene for bæredygtig udvikling. Dette er et særligt fokus i Draghi-rapporten, som udkom for nylig ⁽⁴⁾.

4. Teknologi og arealanvendelse

4.1. Bioøkonomiens højteknologiske element er vigtigt. Det omfatter teknologiske fremskridt og innovation, hvor der udvikles biologisk baserede komponenter til produkter, som kan erstatte de komponenter, der i øjeblikket er baseret på fossile brændstoffer eller andre materialer, som ikke er bæredygtige.

4.2. Digitale og teknologiske redskaber fremmer effektiviteten i bioøkonomien, men bør ikke blive et mål i sig selv. Målet er omstilling til en biobaseret økonomi og effektiv anvendelse af naturlige biologiske processer for at forbedre vores økonomiske models bæredygtighed med udgangspunkt i cirkulære principper og strategier.

4.3. Bioøkonomien sigter mod en retfærdig omstilling med respekt for traditionel praksis og naturbaserede løsninger. Det er særlig vigtigt i landbrugsfødevaresektoren, hvor der er mange eksempler på små og mellemstore familiebedrifter, som anvender traditionelle, regenerative metoder til at producere fødevarer af høj kvalitet og værdi, uden brug af højteknologi eller digitalisering. Dette element bør ikke overses i bestræbelserne på at øge anvendelsen af højteknologi. Naturbaserede løsninger for fødevarer og miljø bør støttes.

4.4. Urbant landbrug kan i kombination med teknologisk støttet datadeling forkorte forsyningskæderne, og sammenkobling med cirkulære fødevareknudepunkter kan tackle madspild og inddrage cirkularitet og bioøkonomi. Disse muligheder bør udformes i samarbejde med bysamfundene.

4.5. Anvendelsen af naturlige systemer til at skabe kulstofdræn kan øges og fremmes. En skov med høj biodiversitet, der forvaltes med vedvarende skovdække, som det er typisk i mange EU-medlemsstater, har mange fordele for de forskellige bæredygtighedselementer. Mange landbrugsbedrifter drives allerede på en måde, hvor naturen anvendes til at binde kulstof, for eksempel gennem brug af regenerativ praksis, som øger kulstoflagringen i jorden, og ved at plante og bevare levende hegn omkring markerne, der kan fungere som naturlige habitater. Sådanne praksisser skaber grobund for at nå klima- og bæredygtighedsmålene og bør anerkendes og belønnes under en strategi for bioøkonomien. Selv om mekanisk teknologi til fjernelse af kulstof er teknisk levedygtig, er det stadig tvivlsomt, om en sådan teknologi også er kommercielt levedygtig.

⁽³⁾ G20 High-Level Principles on Bioeconomy: <https://www.g20.org/en/news/g20-reaches-consensus-and-establishes-high-level-principles-on-bioeconomy>.

⁽⁴⁾ https://commission.europa.eu/document/download/97e481fd-2dc3-412d-be4c-f152a8232961_en?filename=The%20future%20of%20European%20competitiveness%20_%20A%20competitiveness%20strategy%20for%20Europe.pdf.

5. Det sociale element

5.1. Bioøkonomien har en yderligere social dimension, hvor der tænkes på de personer, som er involveret i de tilknyttede virksomheder, og fordelene for lokalsamfundene.

5.2. Med hensyn til en strategi for landdistrikterne og udvikling af og støtte til landdistrikter, kystegne og fjerntliggende områder er der inden for bioøkonomien mulighed for at skabe velbetalte bæredygtige job, muligheder, uddannelse og sociale fordele med omhyggelig udvikling af en bioøkonomi, som er i tråd med principperne for cirkularitet og bæredygtighed.

5.3. Den strategiske dialog om fremtidens landbrug i EU ⁽⁵⁾ giver mulighed for gennem bioøkonomien at integrere cirkulære principper i skabelsen af et bæredygtigt fødevarer-system i EU. Der bør identificeres muligheder for støtte og finansiering ud over den fælles landbrugspolitik for at maksimere mulighederne og sikre omfattende støtte til landbrugere, som ønsker at omstille deres bedrifter.

5.4. En strategi for bioøkonomien er en chance for at lægge fundamentet for en vision for landdistrikterne i Europa, hvor der er fokus på, at de der bor i landdistrikterne trives, og som prioriterer de supplerende principper om cirkularitet, der fremmer kortere forsyningskæder, reparation og genbrug. Den bør skitsere støtteforanstaltninger, der kan sætte de unge i stand til at agere som forandringskabende drivkræfter for udformningen af bioøkonomiens fremtid.

5.5. Brede samfundsmæssige fordele omfatter bedre sundhed og trivsel i lokalsamfundene, budgetbesparelser i forbindelse med levering af sundhedsydelser og genopretning af landdistrikterne. Der er brug for forskning for at sikre, at bioøkonomisk praksis gennemføres på en retfærdig og rimelig måde, der fremhæver mulighederne og samtidig er realistisk omkring udfordringerne.

Bruxelles, den 23. oktober 2024.

Oliver RÖPKE

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽⁵⁾ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/agriculture-and-green-deal/strategic-dialogue-future-eu-agriculture_da.